

Винтовкіна В.В.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 4 курсу
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н. доцент Ковальов В.В.

ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація – це невелика частина реформи, яка передбачає абсолютну зміну характеру зв'язків у структурах влади держави. Її суть полягає у делегуванні повноважень, відносно яких державна влада раніше використовувала безпосередньо пряме адміністративне управління. У Франції, це описують висловом “faire–faire”, так би мовити, «спонукання до раціональної дії».

Загальноосвітні навчальні заклади, з огляду на соціальну значимість середньої освіти, обсяг бюджетних коштів, які в них вкладають, є, мабуть, найбільш показовими для оцінки ефективності децентралізації. Умовам передачі повноважень місцевому самоврядуванню відповідає саме загальна середня освіта. Насамперед, як споживачі – учні, так і надавачі освітніх послуг – навчальні заклади – рівномірно розміщені по території. Місцеві органи управління, як у обласних центрах, так і в об'єднаних територіальних громадах, загалом спроможні для надання освітніх послуг. Освітній процес – чітко визначений, тобто можливо визначити відповідні характеристики його виконання чи порушення. Впроваджено показник оцінювання якості надання освітніх послуг у вигляді ЗНО. [1].

Від початку впровадження формульного розрахунку видатків на різноманітні галузі в 2001 році, почало поставати питання, щодо достатньої кількості фінансових ресурсів. Відповідно до макрорівневих розрахунків та

існуючого фінансового ресурсу держави фіксувався норматив бюджетної забезпеченості на одного учня. Тим, кому було об'єктивно важко, як правило, наприкінці року додавали коштів через обласний бюджет. Вимога «формування бюджету знизу» трансформувалась у так звану «Фіскальну децентралізацію 2014 року». Після впровадження даної фіскальної реформи та впровадження передбачених нею змін, освітня субвенція залишилась, проте розрахунок базувався не обчислення вартості освітнього процесу, а не на видатках на утримання шкіл, а саме на базі освітнього процесу. Відповідно, заробітна плата вчителів, канцтовари належать до розрахунку нормативу бюджетної забезпеченості, а утримання технічного персоналу та господарська частина – ні, дані витрати делегуються на місцевий бюджет ОТГ. А також, держава зафіксувала за бюджетами місцевого самоврядування загальнодержавний фінансовий ресурс – податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Розрахунок відсотку від даного податку базується саме на усій масі видатків, що умовно мають назву «делеговані» і до 2014 року враховувалися при розрахунках трансфертів [2].

У 2014 році загальний обсяг делегованих видатків дорівнював частці ПДФО, що для бюджетів міст обласного значення, бюджетів районів становила 55%. Для бюджетів області - 15%, для м. Київ - 40%. Також 5% ПДФО було додано до бюджетів базового рівня, обласних бюджетів - 10% податку на прибуток [3].

Що ж до алгоритму розрахунку видатків на середню освіту. Спочатку дані розрахунки для бюджету 2018 року проводилися «знизу», тобто оцінюючи кількість фінансових ресурсів для забезпечення освітнього процесу. Базовим показником був клас, в якому навчається 25 учнів, що є оптимальною кількістю для здобуття якісної середньої освіти. Також враховувалася необхідна кількість вчителів (враховуючи їх нормативне навантаження) і їх заробітна плата, що розраховується за їх категоріями та типами класів (початкові, середні, випускні). Застосовувалися також коригуючі коефіцієнти - густота населення, сільська чи міська місцевість і тд. [4]. Але й тут були

недоліки. Корируючі коефіцієнти ефективно використовувати окремо для кожного типу класу, таким чином, для середніх та випускних класів доцільно розраховувати відповідно до максимальної наповнюваності, а початкові – із середньостатистичної в сільській місцевості. Слід враховувати поділ на групи з вивчення іноземної мови, інформатики, трудового навчання і т.д.

Оскільки середня освіта належить до делегованих повноважень, то держава повинна забезпечити контроль ефективності витрачання фінансових ресурсів, що були безпосередньо делеговані до бюджетів місцевого самоврядування місцевих бюджетів через освітні субвенції, чи зафіксованих саме як загальнодержавні податки податків.

Список використаних джерел

1. Кобченко Л. С. Бюджетне фінансування загальної середньої освіти України. *Економіка та держава*. 2008. № 6. С. 97–98.
2. Про стан і перспективи розвитку загальної середньої освіти в Україні : Постанова Верхов. Ради України від 09.01.2007 р. № 536-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/536-16#Text> .
3. Христюк В. Р. Формування місцевих бюджетів України в умовах децентралізації : Diplomas. 2019. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10972>.
4. Kuznietsov K. Sources and effectiveness assessment of secondary education financing. *Educational analytics of ukraine*. 2017. No. 1. P. 70–84. URL: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2017-1-70-84> .